

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
BAŞKANLIĞI
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/1842
Toplantı Tarihi/Sayısı : 11.02.2025/50
Karar Numarası : 2025/53
Başvuran : M.Z.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuran; bulunduğu Ceza İnfaz Kurumunda yerlerde sürüklenerek odasının değiştirildiğini, bu çerçevede işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 26/8/2024 tarihinde bulunduğu Ceza İnfaz Kurumunda yerlerde sürüklenerek odasının değiştirildiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu'nun kararıyla 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 49'uncu maddesi gereğince başvuranın odasının değiştirildiği ancak başvuranın bu değişikliği kabul etmediği, bunun üzerine 29/3/2023 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 22'nci maddesi gereğince orantılı güç kullanılarak başvuranın odasının değiştirildiği,

b. Başvuranın bu sırada slogan attığı, başvuran ile aynı suç grubunda olan diğer mahpusların kapı yumruklama eylemine giriştiği, tüm bu sürecin tutanak ile kayıt altına alındığı ve disiplin soruşturması başlatıldığı,

c. 29/8/2024 tarihinde başvuranın muayene olmak üzere Kırşehir Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edildiği, yapılan tetkikler sonucunda herhangi bir sağlık problemi saptanmadığı belirtilmektedir.

4. Muhatapların yazılı görüşüne karşı başvuran yazılı görüş sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir: "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz...”

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “Kurumun görevleri” başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. Mezkur Kanun'un “Başvurular” başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükmüne bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Karar türleri” başlıklı 65'nci maddesine göre; “Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun (TİHEK) amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. TİHEK, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) uyarınca ulusal önleme mekanizması görevini üstlenmiştir. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesiyle; TİHEK'e OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevini yapmak, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek görevleri verilmiştir. Bu çerçevede OPCAT'in getirdiği yükümlülük gereği ulusal önleme mekanizması görevini üstlenen TİHEK işkence ve kötü muamele yasağının ihlali iddiası içeren başvuruları inceleyebilmektedir.

11. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 7'nci maddesi şöyledir: “Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.”

12. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) “İşkence yasağı” başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir: “Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muamelelere tabi tutulamaz.”

13. Anayasa'nın 17'nci maddesinde herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı güvence altına alınmıştır. Mezkûr maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmış, üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağına, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamayacağına yer verilmiştir.

14. Yukarıda belirtilen normlar çerçevesinde işkence ve kötü muamele yasağı, ulusal ve uluslararası insan hakları metinlerinin en temel hükümlerinden biri olup devletin alıkonulmuş kişilere işkence, zalimane, gayriinsani ve küçültücü muamele veya ceza uygulayamayacağı ifade etmektedir.

15. İşkence ve kötü muamele yasağı kapsamında devletin negatif ve pozitif olmak üzere iki çeşit yükümlülüğü bulunmaktadır. Devletin negatif yükümlülüğü bireyleri işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı

muameleye ya da cezaya tabi tutmama sorumluluğunu içerirken, devletin pozitif yükümlülüğü hem bireyleri bu tür muamelelerden korumayı hem de etkili bir soruşturma yoluyla sorumluların tespitini ve cezalandırılmasını içermektedir. Bunun için işkence ve kötü muamele teşkil edebilecek fiillerin önlenmesi, bireylerin bu fiillere karşı korunması ve ihlal iddialarıyla ilgili etkin bir başvuru mekanizması oluşturulması gerekmektedir.

16. Bununla birlikte kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi, iddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için, her türlü şüpheden uzak, makul kanıtların varlığı gerekmektedir. Bu nitelikteki bir kanıt, yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelere de oluşabilir. Ayrıca delillerin elde edilme sürecinde ilgililerin tutumları da dikkate alınmalıdır (Anayasa Mahkemesi [AYM], *Cezmi Demir ve Diğerleri*, B.No: 2013/293, 17/7/2014, para. 95).

17. Ayrıca bir eylemin kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için asgari ağırlık eşliğini aşmış olması gerekmekte olup bu eşik mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etmenler ile muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine bağlı olarak her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir (AYM, *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23).

18. Somut olayda başvuran, 26/8/2024 tarihinde bulunduğu Ceza İnfaz Kurumunda yerlerde sürüklenerek odasının değiştirildiğini ve kolunun zarar gördüğünü iddia etmektedir.

19. Başvuru kapsamında 6701 sayılı Kanun uyarınca muhatap Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden başvuranın odasının değiştirildiği ana ilişkin güvenlik kamerası kayıtları ve başvuranın iddialarına dair tüm bilgi, belge ve değerlendirmeleri talep edilmiştir. Müdürlük, istenen tüm bilgi ve belgeleri Kurumumuza iletmiştir.

20. Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün Kurumumuza gönderdiği evrak içinde 26/8/2024 tarihli ve ... sayılı İdare ve Gözlem Kurulu Kararına göre başvuranın suç türü ve güvenlik gerekçeleriyle ... Blok ... Kat ... No.lu odadan ... Blok ... Kat ... No.lu odaya yerleştirilmesine karar verilmiştir. Bu bağlamda oda değişikliğinin idari bir karara dayandığı anlaşılmaktadır.

21. Müdürlüğün başvuru konusu olaya ilişkin gönderdiği güvenlik kamerası kayıtları da incelenmiş olup söz konusu kayıtlarda başvuranın infaz ve koruma memurları tarafından odasından alındığı, müdahale sırasında iki infaz ve koruma memurunun başvuranın kollarından tuttuğu ve başını öne doğru eğdiği ve yeni odaya geçene kadar başkaca bir müdahalede bulunmadığı görülmüştür. Ayrıca, bu süreçte başvuranın kendini yere bıraktığı anda ayağa kaldırıldığı ve sürüklenmediği tespit edilmiştir.

22. Müdürlük müdahale anına ilişkin tutanağı da Kurumumuza göndermiş olup bu tutanakta başvuranın tüm uyarılara rağmen oda değişikliğini kabul etmediği ve müdahale edilmek zorunda kaldığı, müdahale esnasında slogan attığı, başvuran ile aynı suç grubunda bulunan diğer mahpusların kapıya vurma eyleminde bulunduğu imza altına alınmıştır. Söz konusu tutanağa istinaden başvuran ve diğer mahpuslar hakkında disiplin soruşturması başlatıldığı görülmüştür.

23. 5275 sayılı Kanun'un "İnfazda temel ilke" başlıklı 2'nci maddesinde ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamayacağı belirtilmektedir.

24. Bununla birlikte Mezkur Kanun'un "Yönetim tarafından alınabilecek tedbirler" başlıklı 49'uncu maddesinin ikinci fıkrasında ise "*Kurumun düzeninin ve kişilerin güvenliklerinin ciddi tehlikeyle karşı karşıya kalması hâlinde, asayiş ve düzeni sağlamak için Kanunda açıkça belirtilmeyen diğer tedbirler de alınır.*" hükmü haizdir.

25. Benzer şekilde Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Güvenlik ve gözetim servisi" başlıklı 10'uncu maddesinin sekizinci fıkrasında infaz ve koruma başmemuru ile infaz ve koruma memurunun yasaya veya düzenlemelere dayalı bir emre karşı aktif veya pasif fiziki direnme gibi olaylar halinde kurum en üst amirinin izni ile gerektiği kadar zor kullanabileceği belirtilmektedir.

Nitekim AYM de ceza infaz kurumu personelinin ceza infaz kurumlarında güvenliği ve disiplini sağlamak için temel hak ve özgürlüklere saygı çerçevesinde daha geniş takdir yetkisine sahip olduğunu vurgulamaktadır (AYM, Cihan Koçak, B.No:20:2014/12302, 21/9/2017, para.61).

26. Tüm bu olay örgüsü, sunulan deliller ve yukarıda özetlenen devletlerin negatif yükümlülüğü ve ceza infaz kurumlarında zor kullanma yetkisi kapsamında; oda değişikliği kararının usule uygun bir şekilde İdare ve Gözlem Kurulu tarafından alındığı, güvenlik kamerası kayıtlarında infaz ve koruma memurlarının müdahalesiyle başvuranın odasının değiştirildiği, bu süreçte başvurunu kontrol altına almak için başvuranın hareket kabiliyetini kısıtlayacak düzeyde zor kullanıldığı görülmüş ve söz konusu müdahalenin gerektiği kadar ve orantılı olduğu değerlendirilmiştir.

27. Bu çerçevede başvuru konusu olay bağlamında asgari eşiğin aşılmadığı ve işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliđine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

11/2/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĐLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye